

Marinka Svetina

OB STOLETNICI ROJSTVA ELE PEROCI Zapiski, spomini, posnetki

Ela Peroci me je spremljala od mojih študentskih let vse do njene smrti; kot pisateljica, sodelavka in kot prijateljica.

Prva stopnička k spoznavanju mladinske književnosti in njenih ustvarjalk je bila že diplomska naloga *Trije motivni krogi v delih Kristine Brenkove, Ele Peroci in Branke Jurca*. Njen povzetek je bil objavljen v prvi številki revije *Otrok in knjiga* pred davnimi petdesetimi leti. Niti sanjati ne bi mogla, da bo po končanem študiju moje delovno mesto prav ob kateri od avtoric, ki sem jih obravnavala. Pa se je zgodilo, da sem prišla v ljubljansko mladinsko redakcijo Radia Slovenija in Ela Peroci je postala moja mentorica. Pripravljala je radijske šole za najmlajše, meni so bili dodeljeni srednji razredi osemletke, kolega pa je imel višje razrede.

Elo sem osebno spoznala leta 1968 in delo v redakciji naju je povezovalo deset let, stkale so se tudi tesnejše vezi. Leta 1978 je odšla v pokoj, najino prijateljstvo pa se je ohranilo. V tem zapisu je le nekaj drobcev iz skupnih triintridesetih let.

Gradivo in razmisleke o Eli Peroci sem ob 100-letnici njenega rojstva strnila ob povabilu revije *Otrok in knjiga*. Združila sem zapise s traku, s popisanih in potiskanih strani in iz svojega spomina. Želim si, da bi prispevek dopolnil mozaik podobe Ele Peroci in obogatil pogled na njeno ustvarjanje.

Posnetki pogovorov

Pogovori, posneti pri Eli doma, so bili sproščeni in vsebinsko bogati. Odlomki, ki jih zapisujem na tem mestu, so prepis z magnetofonskega traku, posnetega v letih 1992, 1996 in 1997.

Najintenzivnejše obdobje najinih pogovorov je bil čas pred petinsedemdesetim rojstnim dnevom Ele Peroci, ko sem pripravljala spremno besedo za zbirko *Povestice tik tak*. Razmišljala sem in si zapisovala vprašanja, si pripravila trakove in se odločila, da bom k njej odšla z najzanesljivejšim magnetofonom. Vedela sem, da bom tako lahko sproščena in osredotočena samo na pogovor.

Prijazen in topel je bil Elin in Milanov dom, na vseh oknih so bile rože, bujno so cvetele. »Milan ima zlate roke, vse rože mu uspevajo,« je Ela pohvalila soproga, jaz pa sem od njiju vedno odhajala s cvetjem, ki mi ga je ob slovesu podaril. Po kratkem pogovoru o vsakdanjih stvareh, po soku in pecivu, je Milan

odšel k svojemu delu, Ela pa je predlagala, da se preseliva nadstropje više v njeno delovno sobo.

Okno, polno rdečih pelargonij, je gledalo na cesto. Pod oknom je bila delovna miza, na njej pisalni stroj, ob njem pa zadnji izvodi *Cicibana*. Na knjižnih policah so bili drobni spominčki, na postelji je sedel pisan klovn. Pogovarjali sva se med fotografijami hčera in vnukov, med slikami in risbami otrok. Večerilo se je in mrak je s seboj vedno prinašal umirjenost in zaupljivo bližino. Ela je pripovedovala. Nisem je prekinjala, saj sem vedela, da bo vse na traku in da jo bom, če bo potrebno, lahko vse ponovno vprašala. »Bo v redu, kaj naj ti še povem?« jo je vmes zanimalo, jaz pa sem izpostavila novo iztočnico in vrelec spominov je znova stekel na magnetofonski trak.

Večkrat sva se pogovarjali o njenem ustvarjalnem postopku:

»Ko so mi otroci v šoli prvič postavili vprašanje, če sem rada brala pravljice, me je pretreslo. Če bi kot otrok poznala Rdečo kapico, mogoče sploh ne bi pisala ali pa bi pisala čisto nekaj drugega. Najbrž sploh ne bi pisala, ker bi v sebi že imela tisto, kar v otroštvu zaživi ali pa manjka.«

»Že v šoli sem si želela napisati nekaj lepega. Šolska naloga je bila zame nekaj lepega, ob njej se mi je vselej odprla nova pesem, nova zgodba... Komaj sem čakala, kdaj bo profesor Stražar na tablo zapisal naslov. To je bilo zame vsakokrat doživetje, kot da doživljam pravljico, vsakokrat znova sem imela občutek, kot da se poglobljam v neke pravljice.«

»Da je v mojem pisanju nekaj bilo, sem odkrila, ko sem opisala en dan življenja v Kamniku, ko sem prvič doživela, kako pišeš za časopis. Ko sem ustvarila zapis in ga objavila v Pionirskem listu, se je nenadoma pojavil spis, ki je vzbudil pozornost.«

Posebno obdobje v njenem življenju je bilo delo v Domu invalidne mladine v Kamniku, kjer je lastno doživljanje otrok, ki so preživeli vojno, ki so bili tenkočutni in drugačni, tudi zapisala:

»Iskati sem morala čisto poseben način zapisovanja. Ni šlo za to, da bi v pravljici povedala zgodbo, ampak predvsem za to, da bi se pogovarjala z otrokom in da bi mu pomagala na tak način, kot sem na primer Jožetu, da bi mu olajšala vstop v šolo, v šolsko delo. Prijela sva se za roke in štela. Prijela sva se za roke in sva rekla, zdaj bova pa seštevala. Kaj pa je to seštevala? Prijela sva se za roke, za štrclje njegovih rok, in sva štela. Štela sva tako: hodila sva in štela korake, hodila nazaj in odštevala. Takrat še ni bilo misliti o pravljicah.«

Na ustvarjanje Ele Peroci sta vplivali tudi njeni hčerki Jelka in Anka, pa otroci, njuni prijatelji z ulice:

»Veliko sta na moje pisanje vplivali tudi Jelka in Anka. Radi smo poslušali, tudi sama sem rada poslušala lastno pravljico, na primer Hišico iz kock. Ko smo se zvečer zbrali, pravljice nisem pripovedovala, ampak sem jo brala. In ko sem brala, je bil najbolj zabavni del pravljice ta, da sta vsakokrat znova iskali tisti hip, tisto

mesto, ko sta lahko rekli: 'Joj, to si si pa izmislila!'. In je bil smeh. Uživali sta, da sta ugotovili, kje si je mama del pravljice izmislila.»

»Moje zgodbe so del življenja mojih in sosedovih otrok. Včasih se mi droben dogodek ali pogovor vtisne v spomin in potem, ko ga dneve in tedne in včasih celo mesece nosim v sebi, se mi polagoma razraste v zgodbo. Od besede do besede napisano v mislih. Sedem za pisalni stroj in jo natipkam.»

Zelo močne, nemara celo ključne spodbude za lastno pisanje je bila Ela Peroci deležna s strani svojega profesorja pedagogike na ljubljanski univerzi, profesorja Stanka Gogale:

»Tudi delo v mladinskih časopisih in pri radiu je pripomoglo pri pisanju, pripomoglo pa je tudi to, da sem se vpisala na pedagogiko in da sem poslušala predavanja dr. Stanka Gogale. Obliko pravljice sem doživela na nekem predavanju v otroškem vrtcu, ko je ponazoril pravljico iz kock, ki jo je podrl sosedov pes. Noben otrok ni hotel poslušati. Ko pa je goli zgodbi dodajal čustvene elemente, so malčki priostriili ušesa. Tistega dne sem pred seboj videla odprto pot za pisanje pravljic, spoznala sem, kako je treba izpolniti dogodek z domišljijo, vključiti v pravljico otroško igro. Tako je v letih 1952/53 nastala moja Hišica iz kock. Kar sem napisala, sem pokazala svojemu profesorju. Ko je bral, sem od zadrege kar rdela, imela sem občutek, da sem mu jo ukradla. Ko sem kasneje o tem razmišljala, sem se prepričala, da sem le zapisala to, kar je profesor na predavanjih in pogovorih poudarjal. Všeč mu je bilo, da sem pravljico tako obrnila. Spominjam se, kako je stal, ko jo je bral, se muzal in bil vesel, da sem teorijo prenesla v življenje.»

Literarno ustvarjanje Ele Peroci je močno zaznamovalo tudi delo na ljubljanskem radiu – leta in leta je imela preko njega neposreden stik z otroki. In seveda tudi s sodelavkami in sodelavci iz redakcije. Takole se Ele spominja njena radijska sodelavka Valči Ravbar:

»Nekega jutra se je v redakciji razvedelo, da je Ela dobila nagrado Prešernovega sklada za leto 1971. Bili smo navdušeni. Potem pa je odločno vstopila v sobo naša urednica Stana Zupančič. Bila je silno ogorčena, kajti izvedela je, da je bila nagrada najprej namenjena nekemu pesniku, a jo je zavrnil. 'To je ponižujoče zate. To nagrado moraš zavrniti,' je zahtevala od Ele. Toda Ela je bila drugačnega mnenja. S svojo običajno dobrovoljno mirnostjo je odgovorila: 'Vsekakor sem nagrade vesela in jo bom sprejela. Prihodnje leto že ne bo nihče vedel, kdo je bil pesnik, ki jo je zavrnil. Kadar pa bodo omenjali mene, bodo vedno omenjali tudi Prešernovo nagrado.' Ni se zmotila.»

»Znana prevajalka Alenka Bole Vrabec je veliko prevajala tudi za radijsko otroško in mladinsko uredništvo. Ker je imela na Dunaju sorodnike, je bila večkrat tam in je po knjigarnah iskala primerne knjige za prevajanje. Nekoč so bile med deli, ki so ji jih še posebej priporočili, tudi knjige Ele Peroci. Prodajalka ni mogla razumeti, zakaj jih Alenka vztrajno odriva proč. 'Oglejte si jih vendar, ta gospa ima odlične zgodbe', je skušala prepričati Alenko. Ta pa ji je odvrnila: 'Veste, vse knjige te gospe imam jaz v originalu.'»

»Ela v eni izmed zgodb pripoveduje o cekinih na njihovem vrtu. Mislila je na breze, ki so rasle pod njenim oknom, in so jo jesenski listi spominjali na cekine. Čeprav je imela ta svoja drevesa rada, je nekoč razmišljala, kako bi ji bilo bolj všeč, če bi namesto njih rasle smreke. Zlato listje, ki je vsako jesen zasulo njihov vrt, je namreč prineslo tudi veliko dela.«

»Nekoč nam je Ela povedala, kako ji je Kristina Brenkova pripovedovala, da so na nekem srečanju v tujini nemški založniki predstavili svojo noviteto Muco copatarico. Pa je Kristina Brenkova takoj protestirala in jasno in glasno povedala, da je Muca copatarica pač naša. To se je zdelo Eli imenitno in toplo. Da jo imamo za našo.«

PRAVLJICA O MRAVLJAH

*Pravljico o mravljah mi je bilo 16. julija 1996 dano doživeti v parku rehabilitacijskega centra Soča v Ljubljani, kjer je bila Ela na okrevanju. Sprehajali sva se in se pogovarjali, potem pa sedli na klopco in povedala mi je dve, v mislih napisani pravljici. *Pravljica o Lavri in Jerici* je izšla v spremni besedi *Povestice tik tak* (Mladinska knjiga, 1998), *Pravljica o mravljah* pa še ni bila natisnjena. Sedaj je z vami tudi zadnja pravljica Ele Peroci, ki je nastajala v samoti njene bolniške sobe in jo je namenila vnukinji Tonki:*

Tonka je imela lepe sanje. Sanjala je o rjavih in belih mravljah. Zjutraj se je zbudila in iskala, kje so mravlje. To so bile bele in rjave mravlje. Bile so velike, gibčne. Iskala je v kotičkih, kje so se skrile. Ko jih je našla, se jih je razveselila.

Takrat je pritekla k njej še zdravnica in jo klicala:

Tonka, Tonka, kje si?

Tonka se je oglasila.

Tukaj sem, mravlje iščem. Po kotičkih iščem mravlje.

O, saj jih ne moreš najti. Mravlje so pri meni.

Kaj pa delajo pri tebi?

Iščejo tebe. Ja, potem je to tako: mravlje iščejo tebe, ti iščeš mravlje. Mravlje se skrivajo v kotičkih. Ja, prav tako je.

Tonka. Za teboj hitijo rjave mravlje.

Takrat je pritekla za Tonko učiteljica in ji zaupala skrivnost:

Kar poglej na mizo. Kaj vidiš?

Vidim, vidim. Mravlje vidim! Kaj pa zdaj?

Ja, mravlje si želijo še prostora. Mravlje bi rade pogledale, kaj ima Tonka pod jopico.

Mi verjameš? Mravlje so iskale pesem.

Kakšno pesem?

Tako, da jo boš ti zapela.

Bi zapele mravlje?

Ja, tisto pesem, ki jo je Tonka posnela na ploščo.

Tonka je pesem zapela. Tonka je pesem o mravljah zapela.

MODRI ZAJEC

Pravljica *Modri zajec* je nastala tako rekoč po naročilu, na otrokovo prošnjo. V redakciji nam je Ela Peroci večkrat pripovedovala o obiskih pesnikov in pisateljev na šolah. Včasih so bila srečanja v dvorani, kjer je bilo veliko otrok, in spominjala se je, kako so nekateri ustvarjalci blesteli. Tone Pavček, na primer, je znal z glasno pripovedjo in šarmom vse potegniti v čar besed, sama pa se je počutila tako neznatno s svojimi pravljicami. Uživala pa je, kadar je bila med otroki v razredu, sprostila se je in se skupaj z njimi prepustila toku. Nekoč nam je po nekem takem srečanju povedala da so ji otroci pripovedovali, kaj radi berejo, narisali so junake iz njenih zgodb in jo za slovo obdarili z risbami. Ko je že odhajala, jo je eden od otrok zaprosil še za pravljico o zajcu. »Kako naj napišem pravljico o zajcu, ko ga nikoli nisem imela,« je med nami na glas razmišljala. Potem pa si je v knjižnici izposodila cele kupe knjig o živalih in v njih iskala zajce, domače in tuje. Kadar je kaj zanimivega prebrala, nam je povedala, kadar pa je kdo izmed nas našel kaj o zajcih, ji je to prinesel. Tako smo počasi spoznavali pisano zajčjo družino. »Našla sem snežnega zajca,« nas je neko dopoldne čez mizo veselo pogledala in zdelo se mi je, da je našla, kar je iskala. Potem so zajci kmalu potihnili. Kup knjig z njene mize se je spet preselil v knjižnico. O zajcu in zajcih je nismo nič spraševali. Mi smo nanje pozabili, z njo pa so še dolgo hodili, tako dolgo, dokler ni nekega jutra, bili sva še sami, rekla: »Napisala sem *Modrega zajca*.« Natipkane liste mi je ponudila v branje. Prebrala sem in še enkrat prebrala. V besedah in na obrazu je videla moje veselje, pravljica me je prevzela in hodila z mano. Bila sem očarana, kako je severnega zajca udomačila. Mene je spomnil na dom in na ledene rože v mrzlih zimskih jutrih, ki sem jih kot otrok tako občudovala. Nikoli pa zajca ne bi znala zagledati v okenskem steklu, Ela ga je videla. Z okna je lahko skočil v bolniško sobo k otrokom in jim krajšal čas. *Modri zajec* je najprej zaživel glasovno na radiu, v likovnem razkošju pa je z ilustracijami Ančke Gošnik Godec leta 1975 zasijal v zbirki *Velike slikanice*; ki je še vedno ena najprepoznavnejših zbirk založbe Mladinska knjiga.

Vsako novo slikanico je Ela Peroci prinesla v redakcijo in nas z njo obdarila, mi pa smo jo z otroki doma prebirali. Vsako novo knjigo je nesla pokazat tudi svoji mami, ki je stanovala pri njih v Ljubljani za Bežigradom. Mama je Eline zgodbe rada prebirala, rekla je, da so tako mehke.

SPOMINSKI ZAJČKI NA ELINI STENI: fotografije in dokumenti z drobcu spominov

»Kako sem šla prvič v šolo, tega se dobro ne spomnim. Vendar sta mi svetli še zmeraj tista tablica, ki sem jo nosila v cekarčku, in prva čitanka. Cekarček je bil pisan, veliko barv je bilo prepletenih v njem. Tablica je imela vsak dan novo črko napisano, potem smo jo zbrisali in spet napisali novo. Zraven je bila čitanka. Čitanko sem si z velikim veseljem vsak dan znova ogledovala in se je do konca šolskega leta nisem naveličala. Naveličala sem se pa, ali pa tudi ne, cekarčka. Videla sem pri nekaj drugih sošolcih, da so imeli torbico, pa sem si zaželela tudi jaz torbico. Oče mi je rekel: 'Če boš razred izdelal z odličnim, boš dobila drugo leto torbico.' In sem jo dobila.«

Ela Peroci leta 1934 (<https://www.kamra.si/album-slovenije/ela-peroci>)

Knjižica
o uspehu in vedenju

Hrga Gabriele

učenka ... razreda

dr. d. d. ... učiteljske šole

v ...

za šolsko leto 1933/1934

Šolska knjižnica 1933

Oceno uspeha za prvo polletje.

Šolska št.	Predmeti	Uspeh
1	Verbovnik	dobro
2	Elementarni jezik	dobro
3	Elementarni jezik	dobro
4	Elementarni jezik	dobro
5	Elementarni jezik	dobro
6	Elementarni jezik	dobro
7	Elementarni jezik	dobro
8	Elementarni jezik	dobro
9	Elementarni jezik	dobro
10	Elementarni jezik	dobro
11	Elementarni jezik	dobro
12	Elementarni jezik	dobro
13	Elementarni jezik	dobro
14	Elementarni jezik	dobro
15	Elementarni jezik	dobro
16	Elementarni jezik	dobro
17	Elementarni jezik	dobro
18	Elementarni jezik	dobro

Šolska št.	Predmeti	Uspeh
1	Elementarni jezik	dobro
2	Elementarni jezik	dobro
3	Elementarni jezik	dobro
4	Elementarni jezik	dobro
5	Elementarni jezik	dobro
6	Elementarni jezik	dobro
7	Elementarni jezik	dobro
8	Elementarni jezik	dobro
9	Elementarni jezik	dobro
10	Elementarni jezik	dobro
11	Elementarni jezik	dobro
12	Elementarni jezik	dobro
13	Elementarni jezik	dobro
14	Elementarni jezik	dobro
15	Elementarni jezik	dobro
16	Elementarni jezik	dobro
17	Elementarni jezik	dobro
18	Elementarni jezik	dobro

V ... dne 22. dec. 1933

Gabriele Hrga

Videti:

Hrga

oko ... vseh.

Knjižica o uspehu in vedenju Ele Peroci (roj. Gabriele Hrga) 1933/1934 (družinski arhiv Ele Peroci)

Ela in Milan Peroci na sprehodu s hčerkama Jelko in Anko

Pisateljica se je rada srečevala z otroki – otroški festival Lastavica
(<https://casnik.si/ela-peroci-in-njena-muca-copatarica/>)

Ela s prvim vnukom Andrejem, sinom Anke Peroci, ki se mu je kmalu pridružil bratec Filip. Žal ji je bilo, da jih ni pogosto videvala, saj so živeli na Dunaju. Jelkina otroka, Tonka in Jan Pogačnik, sta ji zelo polepšala starost, ne samo njej, tudi soprogu Milanu. Stanovali so v bližini in razdajala sta jima svojo ljubezen, pozornost in čas.

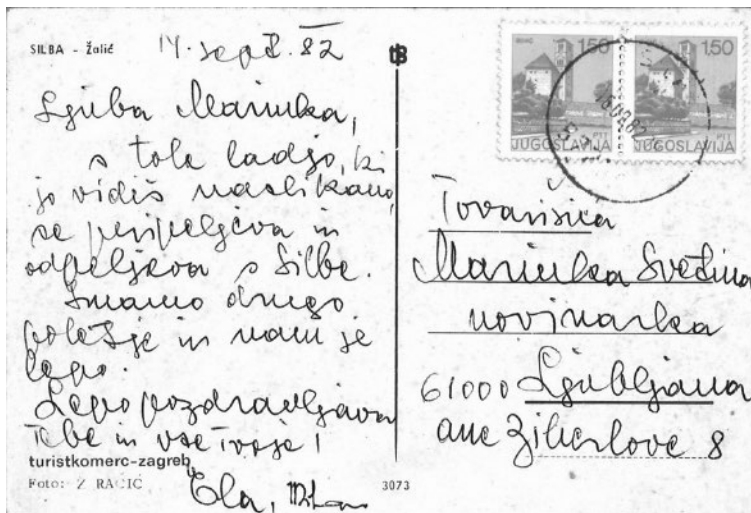

Ela Peroci z vnukom Andrejem, 1981
(družinski arhiv Ele Peroci)

Prijetni družinski trenutki
(<https://www.dnevnik.si/1042660792>)

Otok Silba hrani veliko spominov na družino Peroci. Tudi svojo pravljico ima ta otok, njen naslov *Ura bije polnoč*, je najbrž izbran, ker se je Eli utrnila sredi noči. Nikoli se nisem spomnila, da bi jo vprašala, če je to res. Res pa je, da je nekoč, ko se je vrnila s počitnic na Silbi, vesela pripovedovala, da ima morsko pravljico.

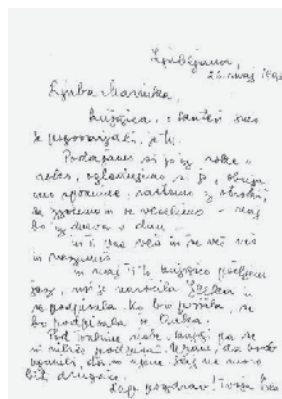

Razglednica Ele Peroci s Silbe, 1982 (arhiv Marinke Svetina)

Vsaka knjiga je kot rojstvo, te pa je bila Ela še posebej vesela. V knjigi *Srček za Nino* je vse hrepenenje in pričakovanje in veselje ob prihodu malega bitjeca v družino. Z ilustracijami je temu veselju dodala svoj del tudi Jelkina sestra Anka.

Ela Peroci, 1991
(Foto: Tihomir Pinter;
<https://dlib.si/stream/URN:NBN:SI>)

Pismo, priloženo knjigi
Srček za Nino Eline hčerke
Jelke Pogačnik, 1993 (arhiv
Marinke Svetina)

Rože na oknih in okrog hiše so bile domena Elinega moža Milana, on je imel roko zanje. »Vse mu uspeva,« je Ela večkrat rekla in ga pohvalila. Še posebno bogato cvetoče rdeče gorečke, pelargonije, so se košatile vsako leto na oknu, pod katerim je bila Elina pisalna miza. Milan je najrazličnejše rože tudi sušil in ustvaril veliko lepih rožnih slik. Spomin nanj so tudi njune voščilnice, ki smo jih prejemale za rojstne dneve.

Voščilo Ele in Milana Peroci Marinki Svetina, 1994 (arhiv Marinke Svetina)

Ela Peroci in Marinka Svetina, na prvi fotografiji z Elino vnukinjo Tonko, 1994 (Foto: Milan Peroci, arhiv Marinke Svetina)

*Bez vodenja!
Ela*

TONE PAVČEK ELI PEROCI – poslovilni nagovor ob njenem slovesu

Tu smo, draga Ela, še enkrat skupaj, v majhnem krogu, na zadnjem robu, da se poslovimo in ti rečemo preprosto in po človeško: Hvala!

Hvala ti za darove, ki si jih prejela ob rojstvu tam nekje pri Svetem Križu, jih gojila in delila med nas radodarno kot bogatinka.

Hvala ti za ljubeznivo milino žene in matere, s katero si razsvetljevala dom kot blagorodna gospodarica.

Hvala ti za sanje, iz katerih si ob vsakdanjosti življenja ustvarila zgodbe, povesti in pravljice, kakršnih še ni bilo pri nas, in si jih ti, čudodelka, ustvarila za nas in naše otroke.

Hvala ti za tvojo besedo, ki je s pravim stavkom znala čarati in očarati in postala vsebeseda v naši mladinski književnosti.

Hvala ti za skromnost, ko si jemala v roke majhne navadne stvari in jim vdihnila dušo, ne da bi pri tem mislila na veličino, pa so prav zaradi tega te tvoje male stvari zrasle v velike in pomembne. Prestopile so prag naše domovine in jezika ter v številnih prevodih veselijo otroke sveta.

Hvala ti za težko izkušnjo trpljenja, ki ti je bila naložena, kakor je umetniku naložena težka pot do pravega stavka in umetniške resnice. Ti si vse to prestala, dosegla in presegla. Hvala ti tudi za to.

A najbolj ti hvala, da si prva in prava Andersenka, pravljíčarka za vse čase in za vse, ki bi jim bil svet brez pravlíj grob in grd in krut. Ti si ga omílila, osrčila in osmílila.

Pomnim te dobro od prve besede dalje, od dežnika ali od balona, ko si mi potožila, da knjiga od ministrstva ne bo dobila subvencije. Vem, kako mirno in prepričano sem ti rekel, da čez leta nihče ne bo vedel, kdo je bil minister, ki je odklonil tvoji knjigi subvencijo, da pa bodo tvoj dežnik, ki je lahko balon, poznali vsi slovenski otroci. Zgodilo se je kajpak prav to: pozabljeni so ministri in politiki, zgone in nezgone vladnih in drugih dvorov, in ne le naši, pa kajpak vedo, da je tvoj dežnik dober ne le zoper dež, a še bolj zoper dolgočasje, da je za igrarijo in fantazijo. In ti si se, tudi v muki ustvarjanja, igrala z besedami, zgodbami, podobami, za radost svojih deklic pa na veselje tisočih in tisočih drugih.

Skupaj sva hodila po tem slovenskem svetu, po šolah in med šolarji, ne da bi jim oznanjala jedelpomaranče, ampak da bi jih veselila in se sama veselila z njimi. Ti si znala to lepše.

Skupaj sva kdaj šla po tej zemlji in čudil sem se ti, kako si se ti znala čuditi majhnim stvarim in bila od njih očarana. Potem si vse to zaokročila v zgodbo, kot bi Vidku šivala srajčico, kot bi Anki ali Jelki pripravila malico in zadišalo je po lepem. Tako kot pri tebi v jutrih diši iz vseh hiš po beli kavi. Ko sem potem to bral, je zadišalo po tebi in vedel sem: ti si novo jutro naše otroške zgodbe. Tvoja očaranost nad čudežnostjo malih stvari v življenju je bila lepša in višja od vseh drugih.

Pisal sem nekako s tabo in za tabo pesmi in zgodbe, izmišljala sva si jih, da bi se vanje zatekala tudi sama in z nama otroci. Zdaj priznavam: izmišljal sem si jih samo jaz, ti si jih živela.

Skupaj sva v tistih zgodnjih bralnih časih hodila po šolah in navduševala otroke za bralne značke, toda ne zgolj za samo branje, ampak prav tako tudi za sanje. Ti si sanjala lepše.

Izgubil sem te v zadnjih letih, ko se nisva več srečevala. V tvojih težkih letih, ko si skoraj omagala pod križem, ti rojena pri Sv. Križu, in so morale brez tebe, vendar ne same, najprej živeti tvoje knjige, tvoje pravljice, tvoje sanje. In morda si vseeno vedela: znašle so se in vseeno odlično opravile svoje delo, svoje poslanstvo. Udomile so se po vseh slovenskih domovih, po šolah, po prijaznih kotih otroških src in dobrih ljudi. Tam bivajo in bijejo svoj boj za lepoto ali drugače rečeno – za ohranitev tvoje podobe.

Ta tvoja podoba! Vidim te mladostno in lepo v času dežnika ali balona, iz dni Muce copatarice, pa iz dni in let, ko so ti po naročju kobacali lepi stavki in čudovite poante zgodb hkrati z nasmehi, smehljaji, nasmeški Jelke in Anke in ob Milanovem resno modrem odobravanju. Zrl sem takrat in kasneje v milino tvojega obraza, poslušal tvojo počasno pojočo govorico in vedel več, kot sem videl: za temi očmi so tolmunji, v katerih plavajo pravljice, za tem lepim čelom je glasba, kot da nevidni muzik igra na čelo, za temi rokami so peresa in čopiči neznanega slikarja, ki ustvarja čudovite in vse mogoče slikarije. Včasih so samo črno bele, da jih lahko nebo in otroci pobarvajo in nato prijazne sape posušijo, včasih razkošno barvite, dokončno narejene kot hišice iz kock, zmeraj pa vse tik tak, kot pač morajo biti Povestice Tik tak.

O, Ela, naša Andersenka! Kam si odšla zdaj? Nazaj v pravljico, k Hansu Christianu, v neko drugo življenje, v neko drugo obstajanje? Ah ne! Ostala si v očeh svojih dragih, pa tudi v srcih otrok, pri svojih bralcih. Teh, ki so bili očarani od tebe in tvojih zgodb nekoč, v teh, ki te berejo zdaj, ta čas, ta hip, in v tistih ki se bodo s tabo še čez leta in desetletja veselili tvoje čudovite igrarije, v kateri je vse majhno, majceno, miceno, a tudi veliko, visoko, večno. Za večno bo tako in vsak naš nov rod bo drugoval z Muco Copatarico in bo srečen, kot bi temu rekli otroci sami.

Ko ti, draga Ela, to govorim, ne mislim, da se poslavljaš, da si odšla, da te ni, ampak na to, kar si pustila, kar si dala, kar si naredila. Brez tebe bi bila zgodba naše mladinske književnosti skromnejša in manj srečna. Prva si spregovorila v govorici, ki je še nismo slišali v novih pravljicah, kakršnih še nismo brali. In šli smo za tabo, v tvojo pravljico deželo. To je tvoje – vodilo, vezilo, darilo vsem nam za lepe ure in za hude dni. Hvala ti, Ela, za ta dar. Kdor ga je in ga bo sprejel v otroštvu, bo odrasel vedel, da je na svetu mogoča radost, da je na zemlji prostor za pravljice, da je v človeku neugasljiva žeja po čudežnem. Čudežni svet otroštva si ti izpisala z otroško dušo, z vso ljubeznivo lepoto in vero do zadnje črke in ne manj do zadnje bolečine.

Hvala ti, Ela, za vse in naj ta zaslužena hvaležnost, ki ti jo izkazujemo tvoji sopotniki in sobesedniki, omili bolečino tvojih ljubih, tvojih bližnjih in vseh, ki smo te izgubili.

Besedilo je za objavo uredila Maja Logar